בעזהשי"ת

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך (א יג), וברש"י בפרך, בעבודה קשה המפרכת את הגוף ומשברתו, ובגמרא איתא (סוטה יא ע"ב) **אמר רבי אלעזר בפה רך ורבי שמואל בר נחמני אמר בפריכה.** וצריך ביאור.

ובמדרש ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך, חד אמר בקל וחומר וח"א בגזירה שוה, והוא תמוה.

והנה רבינו זללה"ה **בדברי יואל** (שמות דף פד) כתב לפרש בהקדם מה דאיתא בגמרא (ברכות ה' ע"א) אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן אלו ואלו יסורין של אהבה הן וכו', דבר זה מתורתך תלמדנו, **קל וחומר משן ועין**, מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהן לחרות, יסורין שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה, והיינו דרבי שמעון בן לקיש, דאמר רשב"ל נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין וכו', **מה ברית האמור במלח, מלח ממתקת את הבשר**, אף ברית האמור ביסורין, **יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם.** ע"כ,

וכתב דיש לומר **דאהני ק"ו ואהני גז"ש**, ותרוייהו צריכי ולא פליגי, דאילו נלמד מהק"ו לחודי', הי' סברא לצדד, דכל כמה שיתרבו היסורים ח"ו, נתחזק כח לימוד הק"ו, דמה שן ועין וכו', כש"כ ביסורים גדולים שממרקין כל גופו של אדם עאכו"כ, לזה מועיל לימוד הגז"ש מה מלח ממתקת את הבשר וכו', להקל עונש היסורים, כמו דמיתוק הבשר במלח, הוא רק אם נמלח במדה ידוע, אבל הרבוי בו אינו מוסיף למתקו אדרבה מקלקלתו, כמו"כ היסורין הבאים למירוק עונות ר"ל, אינו ראוי שיהיו גדולים וקשים ח"ו, כי אם במידה ועל דרך המתקה, ואהני ק"ו ללמוד משן ועין דעבד יוצא בהן לחירות, וכמו"כ ע"י היסורין שסובלין ישראל בגלות, יצאו לחפשי ויגאלו גאולת עולם.

ובזה מפרש **בדברי יואל** טעם פלוגתתם ז"ל בגמרא דסוטה ובמדרש הנ"ל, דאפשר לומר דר' אלעזר ור' שמואל בר נחמני פליגי בפלוגתת תנאי דפליגי במדרש הנ"ל, חד אמר בק"ו וחד אמר בגז"ש, דלמ"ד שבא בטענת ק"ו, לפי טענה זו ראוי שיסבול החוטא יסורים גדולים וקשים, לכן דרשו בפריכה, בעבודה קשה המפרכת את הגוף, ולמ"ד בגזירה שוה, ולפי"ז מדת היסורים על ידי המתקה, והוא כמ"ד בפה רך. עי"ש דבריו הנעימים.

ואפשר לומר עוד בביאור המדרש, דהנה איתא **בדברי יואל** (מהד"ת תצא דף רסא) לפרש הכתוב **אשרי הגבר אשר תיסרנו י-ה מתורתך תלמדנו**, הכוונה עפ"י שאמרו (מנחות קי ע"א) **כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה וכו'**, והנה כמו כן הוא בענין היסורים שהמה קרבן לפני ה', ויכולים לצאת ע"י לימוד התורה, והיינו אם מתבוננים בפסוקי תורה שמדברים מענין היסורים ועושים תשובה, אזי יוצאים חובת יסורים ע"י הלימוד, וזהו **אשרי הגבר אשר תיסרנו י-ה**, על ידי, 'ו**מתורתך תלמדנו**, ע"י לימוד התורת בפרשת תוכחה וכדו' בזה נחשב כאילו קבל יסורים. עכלה"ק.

בזה יש לומר, **ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך**, ואמר ר"א בפה רך, פי' ע"י התורה שהוא שימה בפיהם, על ידי זה נעשה היסורים רך, וניצולים מן היסורים קשים, ובזה יובן דברי הזוה"ק פ' בראשית (דף כז) וימררו את חייהם בעבודה קשה, בקושיא, בחומר, בקל וחומר, ובלבנים, בליבון הלכתא, בכל עבודה בשדה, דא משנה, ואת כל עבודתם, דא ברייתא, עכ"ל, והכוונה לרמז לנו, כי על ידי לימוה התורה בליבון הלכתא, ניצולים מן היסורים ומכל מרעין בישין. וזהו בפרך.

❖ ❖ ❖

ויאמר בי ה' שלח נא ביד תשלח (ד יג), ובמדרש (ילקוט שמות רמז קעג) שלח נא ביד תשלח, ביד מי, ביד רבי עקיבא. והוא פלאי.

וי"ל עפ"י דאיתא **במדרש** (תנחומא אחרי סי"ב) לשעבר הייתם נושעים על ידי בני אדם, וכשם שהם אינם חיים וקיימים לנצח כך גאולתם אינו נצחי, אבל לעתיד אתם נושעים על ידי ובחבודי, וכשם שאני חי וקיים עדי עד ולנצח נצחים כך תשועתי וכו' בב"ד ישראל נושע בה' תשועת עולמים, ע"כ.

והנה **בעצי חיים** (בפרשתן) כתב על פי זה לבאר הכתובים בפ' וארא (ו ט-יב), **ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה וגו' וידבר משה וגו' הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעינו פרעה וגו'**, דהנה ישראל לא שמעו **'אל משה'**, כלומר משום שהבינו שאם הגאולה תהי' על ידי משה שהיא בשר ודם אזי לא יהי' גאולה נצחית, וזה שאמר **ולא שמעו 'אל משה'**, שהגאולה תהי' ע"י משה, מקוצר רוח ומעבודה קשה, ר"ל כיון שהי' להם כובד עבודה וקושי שיעבוד, והשלים זמן הגלות, א"כ ראוי להיות גאולה נצחית, לכן לא שמעו 'אל משה' שהגאולה תהי' ע"י משה, ולכן אמר משה, הן בני ישראל לא שמעו **'אלי'**, שהגאולה תהי' על ידי, **ואיך ישמענו פרעה**, כלומר ואיך יהי' אם ישמעינו פרעה וישלח אותם ממצרים, הלא לא יהי' ע"י גאולה נצחית, עכדה"ק.

ובהקדם מש"כ **בדברי יואל** (ד' דסוכות דף רסא), עפי"מ דאיתא בגמרא (ר"ה כא ע"ב) **חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולם נתנו למשה חוץ מאחד דכתיב ותחסרהו מעט מאלקים**, עכ"ד הגמ'. וכתב **האריז"ל** בספר בליקוטים (פ' ואתחנן) דקודם שחטאו ישראל בעגל הי' משה בתכלית בשלימות, והשיג גם שער הנ', וכשחטאו ישראל בעגל נעלם ממנו, לפי שקבל הערב רב והם גרמו שחטאו ישראל, וזש"ה ל"ך רד, שירד ממנין ל"ך, כלומר משער הנ', וזה שאמז"ל נ' שערי בינה נתנו למשה חוץ מאחד, כי מתחילה נתנו לו ואבדו אחר שחטאו ישראל בעגל, אמנם הנה אמרז"ל במד"ר פ' חקת (פי"ט ו') עה"כ וכל יקר ראתה עינו זה רבי עקיבא וחביריו, דברים שלא נלו למשה נגלו לר' עקיבא וחביריו, ואיתא בספה"ק דר' עקיבא וחביריו באמת זכו לשער הנו"ן, (עי' ערבי נחל בדרוש ב' לפסח),

ועפי"ז מפרש הגמרא (פסחים כב ע"ב) שמעון העמסוני הי' דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש, עד שבא ר' עקיבא ודרש את ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח, עכ"ד הגמ'. דהנה מדבריהם ז"ל נראה דמי שחסר לו שער נ', נאמר עליו ותחסרהו מעט מאלקים, מוכח דמי שמשיג שער הנ' ראוי להיקרא אלקי"ם, ולפי"ז מובן דשמעון העמסוני פירש, כי האיך אפשר לדמות בשר ודם מרבויא דאת ה' אלקיך תירא, עד שבא רבי עקיבא אשר השיג את שער הנ', ואז ראה כי יתכן לבן אדם להקרא בשם אלקים, וממילא שפיר אפשר לדרוש את ה' אלקיך לרבות ת"ח. עכדה"ק.

והנה בספה"ק **בני יששכר** (חודש סיון מאמר ב' א') **[יומא דהילולא בשבת זו ח"י טבת – זיעוכ"י]** כי כל הנביאים היו צריכים להוסיף טרם שאמרו נבואתם לשון כה אמר ה', משא"כ משה שהי' שכינה מדברת מתוך גרונו, והנה דיבורו היה דיבור אלקים ממש, כמו שדרשו ז"ל כה תאמר וגו' אלה הדברים וגו' לא פחות ולא יותר, לא היה צריך להוסיף ולומר 'כה אמר ה'', עי"ש בנועם דבריו.

ולפי זה י"ל המדרש, **שלח נא ביד תשלח, ביד מי, ביד רבי עקיבא**, כי משה רבינו סירב לילך באמרו כי הוא אינו ראוי להציל את ישראל, לפי שחסר לו שער הנ', ולכן שלח ביד רבי עקיבא, שזכה לבחינה זו והגיע להשיג את שער הנ', והוא ראוי להיות מושיע ישראל, אמנם הקב"ה אמר לו, **כי אהי' עמך**, שמשה זכה לבחינת הקב"ה מדבר מתוך גרונו, וכמ"ש הבני"י הנ"ל, כי דיבורו היה דיבור אלקים ממש, וממשיך ואומר, **וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, בהוציאך את העם תעבדון את האלקים על ההר הזה**, ומשם תדרשנו לטובה, את ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח, שזכה להיות בבחינת אלקים ממש, והבן.

ברכת מזל טוב

לנכדינו היקר מו"ה **ישעי' לעבאוויטש** הי"ו – **להולדת בנו למז"ט**